

A kulturális modernizáció irányai

(Dr. Hiller István oktatási és kulturális miniszter)

2006. december 13.

BEVEZETŐ

A kulturális politikát – kormányzati stratégiai tényezőnek tekintjük.

A kultúra alapvetően meghatározza Magyarország modernizációját, modernizációs gondolkodását, egységes országgépét, fejlesztéspolitikájának hátterét. Elsőrendű gazdaságfejlesztő elem is, egy-egy régió foglalkoztatási, infrastrukturális szerkezetének átalakítója, motorja.

De a kulturális politika mindenek előtt társadalompolitika. A szélesen értelmezett kultúra a társadalmi közösségek fejlesztésének egyik fontos eszköze: a kultúrának – túlzás nélkül – kulcsszerepe van a társadalmi igazságosság megteremtésében, a szociális integrációban; választ adhat a kor legfontosabb társadalmi problémáinak – akár az identitáskeresés – megoldására is. Épp ezért lényegesnek tartjuk a terület egészének stratégiai szintű felértékelését – a lehető leggyorsabban.

A közelmúlt indulatos, feszültséggel teli eseményei különböző nyilatkozatokra, vitákra készítettek a magyar értelmiséget, közgondolkodókat, leginkább a kulturális élet képviselőit. Abban egyetértettek, hogy Magyarország kettős képet mutat: egy zárt, félmodern, „maradi”, illetve egy nyitott, modern, „haladó” társadalomét. E „kettős kép” egységesítésére, magyarán Magyarország – politikai, társadalmi, tudásbeli, szellemi – megosztottságának az enyhítésére pedig hatékony segítség egy világos kulturális politika.

A kulturális politikai intézkedések megoldásokat nyújthatnak a társadalompolitikai konfliktusok kezeléséhez, azok megelőzéséhez, illetve a kormányzat modernizációs szándékából adódó esetleges és természetzerű ellentétek föloldásához is.

Egyértelmű üzenet, és hatalmas hiba lenne nem meghallani: a kulturális politika ma még inkább erősítheti a civil társadalmat és a demokráciát, hiszen a társadalmi kohézió, a társadalmi csoportok közti párbeszédnek, s az együttműködések ösztönzésének a leghatékonyabb eszköze. Nem elég dinamizálni a gazdaságot, rendezni kell a társadalmi viszonyokat: a kultúra, és – hozzunk be egy új fogalmat – a kulturális modernizáció eszközeivel modernizációs híd alakítható ki a társadalmi csoportok között. Ugyanakkor ezt a „hidat” a társadalmi, közösségi érzékenységre különös figyelemmel kell építeni. A kulturális

politika e tekintetben is kiemelt feladatának tartja a határon túli magyar, és a magyarországi kisebbségi kultúra értékeinek integrálását a magyarországi és az európai kultúrába.

Szándékos a fogalomhasználat: kulturális politika. Mert a kulturális politika kezdeményez, keretet ad, hogy minden kultúra kifejezhesse és megmutathassa magát, finanszírozási feltételeket nyújt, párbeszédre, kooperációkra törekszik, de sosem minősít, sosem diktál.

A kulturális politika abból indul ki: a kultúra több, a kultúra sokszínűbb, mint a kulturális intézmények által lefedett tevékenységek összessége. Nyilván ettől még a kulturális politikának választ kell adnia arra: melyek az aktuális és stratégiai feladatok; hol húzódnak az állami szerepvállalás határai, melyek a konkrét feladatai; miként teremthetők meg a kultúra finanszírozásának, a kulturális fejlesztéseknek európai uniós és magánforrásai; melyek azok a feladatok, amelyeknek a megvalósítása a civil közösségek és a piac hatókörébe tartoznak; miként teremthető meg a kulturális esélyegyenlőség; hogyan ösztönözhető hatékonyan a kreativitás, az értékpluralizmus – a kulturális modernizációnak megfelelően.

Mindezek nemcsak a magyar kultúra kérdései és megoldási lehetőségei, hanem olyan általános felvetések, amelyekre a világban sokan keresik a válaszokat. Nem véletlen, hogy az Európa Unió 2007-et az „Interkulturális Párbeszéd Évének” nyilvánította. (Itt kell megemlíteni: a kulturális politika programjában a következő évtől – kapcsolódva az uniós tematikához – az egyes kulturális szakterületeken háttérkutatásokat indít el, illetve – a kulturális élet szereplőinek a javaslatát megfogadva – műhelymunkák, konferenciák során igyekszik a nyilvánosság bevonásával társadalmi párbeszédet folytatni a kultúra kérdéseiről.)

A kulturális politika egyik célkitűzése a kulturális esélyteremtés – földrajzi és társadalmi értelemben is: a kulturális javakhoz, a kulturális sokszínűséghez való hozzáférés biztosítása a társadalmi, szellemi fejlődést is szolgálja. A kulturális vidékfejlesztés terén a lokális kultúra erősítésére törekszünk. Ugyanakkor fontosnak tartjuk: a kulturális fejlesztés szempontjai helyet kapjanak a regionális és kistérségi fejlesztési programokban.

Kulturális politikánkban a kultúra, a kulturális sokszínűség a kreativitás forrásaként jelenik meg. Bátor, újító kezdeményezések nélkül nem működik a kultúra. A kulturális politika fontosnak tekinti és ápolja a nemzeti kulturális örökséget, de a jelen innovatív és kreatív teljesítményei, produkciói alapján pozicionálja magát itthon és a világban. Ennek megfelelően több esélyt biztosít az alkotók, a tehetségek számára.

Innováció nem létezhet tehetséggondozás nélkül: a tehetséggondozás nemcsak pusztán oktatás- és kulturális politikai kérdés, hanem nemzeti ügy. A kulturális politika fejleszti Magyarország alkotói kapacitását: elősegíteni a művészek, alkotók, kulturális szakemberek mobilitását, támogatja, hogy bekapcsolódhassanak nemzetközi programokba.

Magyarország jövőbeli sikere az innovatív és kreatív kulturális szektor hozzájárulásától is függ. A kultúra „hozama” megjelenik a nemzetgazdasági fejlesztésekben. A kulturális politika világossá teszi a nyilvánosság számára is: a kultúra, a kulturális iparok fejlesztése Magyarország versenyképességének fontos elemévé vált.

A kulturális politika együttműködési finanszírozási modellek kialakítását ösztönzi, ezzel is segítve a kulturális fejlesztéseket, a kultúrafogyasztás bővítését. Partnerségi kapcsolatok kialakítására törekszik a köz-, az üzleti szféra és a civiltársadalom között.

A kulturális politika előmozdítja, hogy az üzleti élet mind nagyobb mértékben hozzájáruljon a magyar kultúra támogatásához.

A kulturális modernizáció keretét a magas szintű kulturális teljesítményekkel, innovációval, kreativitással tölthetjük ki teljesen, illetve a mindezekhez szükséges feltételek biztosításával, és a belőlük fakadó siker elismerésével. A magyar kultúra sikerei jelentősen hozzájárulnak a nemzet azonosságtudatához és a modern Magyarország imázsához.

A kulturális politika – mint a kormánypolitika kiemelt arculati eleme – arányaiban kis ráfordítással már rövidtávon is látványos és jól kommunikálható eredményeket hozhat. Ennek alapvető feltétele az új, ösztönző és teljesítményközpontú kulturális modernizáció, amelyben a kormánynak kezdeményező szerepet kell betöltenie, és a kezdetektől bevonnia a változásokban érdekelt kulturális szereplőket, innovatív és kreatív civil közösségeket, a kulturális szakterületek képviselőit.

A KULTURÁLIS MODERNIZÁCIÓ STRATÉGIAI CÉLKITŰZÉSEI

- kulturális javakhoz történő hozzáférés kiterjesztése
- esélyteremtés; a kultúra akadálymentes elérése
- kulturális örökségünk, hagyományaink megóvása
- új kulturális értékek – a „jövő hagyományai” – létrehozásának elősegítése
- a magyar kultúra értékeinek újszerű, kreatív bemutatása a nagyvilágban
- a határon túli magyar, és a magyarországi kisebbségi kultúra értékeinek integrálása a magyarországi és az európai kultúrába
- az egyetemes kultúra magyarországi megismertetése
- a kulturális turizmus fejlesztése új marketingeszközökkel
- hatékony, korszerű kulturális intézményrendszer kialakítása
- új finanszírozási struktúrák létrehozása
- kulturális fejlesztések elősegítése, ösztönzése

A KULTURÁLIS MODERNIZÁCIÓ PRIORITÁSAI

I. Kulturális vidékfejlesztés

II. Kultúra és oktatás; tehetséggondozás

III. Országkép

IV. Pécs 2010 – Európa Kulturális Fővárosa program

V. A kultúra finanszírozási rendszerének alakítása

I. KULTURÁLIS VIDÉKFEJLESZTÉS

(kulturális politikai cél: esélyteremtés; a hozzáférés javítása; helyi identitás erősítése; hagyományörzés és hagyományteremtés; partnerség; intézményi strukturális átszervezés; hálózatközpontú gondolkodás)

I/1. KÖZKINCS Program

A Közkincs Program az OKM kulturális vidékfejlesztési programja: **új finanszírozási modell és szemléletmód**. Célcsoportja: az ország vidéken élő lakossága.

A program célja a területfejlesztés szolgálata a kultúra eszközeivel: **a területi kulturális egyenlőtlenségek csökkentése, a kulturális fejlesztések beépítése a kistérségi, megyei és regionális területfejlesztési tanácsok terveibe**, a különböző térségi szintek közkultúrát fejlesztő beruházásaira (közművelődési intézményekre, közgyűjteményekre, könyvtárakra) szánt források optimalizálása, bővítése szakmai- és ágazatközi együttműködésekkel. Továbbá **az értelmiség kistérségi és regionális kulturális arculatformáló felelősségének, szerepének, hagyományörző, közösség- és műveltségformáló hatásának erősítése**. Olyan fejlesztések elindítása, amelyek segítik az adott térség kulturális hagyományainak, szellemi és természeti kincseinek, épített örökségeinek feltárását, gondozását, **hazai, nemzetközi meg- és elismertetését**, ugyanakkor korszerű szemlélettel hozzájárulnak a térségi identitás kialakításához, illetve erősítéséhez, a népességmegtartó erejének növeléséhez.

A Közkincs Program megvalósuló fejlesztéseivel javul a kulturális javakhoz való hozzáférés esélye, a vidéki életminőség, és csökken Magyarország kulturális széttagoltsága.

A **kulturális vidékfejlesztés programjaiban** a hatáskörök és kompetenciák szükséges decentralizálásával, normatív támogatási eszközök bekapcsolásával **olyan szinergikus hatások érvényesülnek, melyek összességükben javítják a közművelődés, a közkulturális tevékenység döntési, anyagi és szolgáltatási (feladatellátó) pozícióit a régiókban és a kistérségekben**.

Hogy a kitűzött célok megvalósuljanak, alprogramokat hozunk létre és működtetünk: Közkincs-térségi szintű fejlesztések, AGORA, Tengertánc és PANKKK. Folyamatos feladatot jelent a regionális közművelődési hálózat megerősítése, a működési feltételek fejlesztése.

I/1.a. Az általános művelődési központok, és a többfunkciójú kulturális alapellátó intézmények

Fejlesztésükkel **elkerülhetővé válnak a párhuzamos finanszírozások; gazdaságos, értékközvetítő, partnerközpontú, környezetfüggő helyi szolgáltatást eredményeznek.** Fejlesztésük előnye: **hálózati rendszerben költséghatékony működés, gazdaságos működtetés.**

Az integrációs lehetőségeket elsősorban azokon a településeken kell kihasználni, ahol a feladatok ellátása hiányos, vagy színvonaluk nem korszerű, esetleg párhuzamos pénzügyi keretek között történik. **Előtérbe kell helyezni a feladatok ellátásához szükséges infrastruktúra, az információs kommunikációs technika korszerű fejlesztését.**

Az **integráció lehetséges hálózati tudásbázisai a helyi könyvtárak**, amelyek rendszeresen gyűjtik, feltárják, és rendelkezésre bocsátják az országos és a helyi információkat is. Információs eszközökkel segítik a lakosság tájékozódási és ügyintézési tevékenységeit. A könyvtárak mindezt az országos könyvtári rendszer segítségével, szolgáltatás-közvetítéssel, információs szaktudásukkal valósítják meg.

I/1.b AGORA Program az integrált koncepció mentén működő multifunkcionális közösségi központok létrehozására

A program célja az ágazat befolyásolási körébe tartozó **kulturális, művelődési szolgáltató nagyrendszerek koordinálása, szinergiájuk biztosítása.**

A kedvezményezettek köre **az 50 000 főnél nagyobb lakosságszámú magyarországi városok.** A multifunkcionális közösségi központ integrált működésével, funkcióinak komplexitásával lesz a város szocio-kulturális fejlesztésének központja, agórája.

A közösségi funkciók lehetőséget biztosítanak a helyi társadalom közösségeinek működésére, az át- és továbbképzésekre, a humánerőforrás-fejlesztéssel kapcsolatos komplex információs rendszerek működtetésére, valamint a közösségi tömegkommunikáció intézményeinek a korszerű elhelyezésére.

Az élményfunkciók révén valósulnak meg azok a reprezentatív események – művészeti alkalmak, kiállítások, konferenciák, vásárok és bemutatók –, amelyek a legszélesebb közönség számára biztosítják az igényes együttléteket.

Az Agóra Program eredményeként kialakul a település humán központja, „agórája”. Erősödik a helyi társadalom kohéziója, bővül a munkaerő adaptivitását szolgáló információs rendszerek, kompetencia-kínálat köre. A funkciók valódi komplexitása jelentős hozzáadott értéket biztosít a használóknak; a városkörnyék kistérségeinek funkciószegény települései reaktivizálódnak, javul az életminőség, a helyben maradás feltételrendszere, csökken a területi hátrányokból adódó esélyegyenlőtlenség.

I/1.c. TENGERTÁNC Program

A program kiemelt céljai közé tartozik: **az alkotómunka lehetőségének a megteremtése a népművészet előadóművészeti, hagyományőrző és népi kézművesség területén értékmentő hagyományátörökítő tevékenységet végző civil szerveződéseknek, intézményeknek.** A népművészeti alkotóházak, népi kézműves műhelyek, tájházak, nyitott kézműves műhelyek, népművészeti galériák kialakítása, működtetése. A népművészet magában foglalja mindazokat a tevékenységeket és alkotásokat, amelyek hagyományainkat, szellemi örökségünket gyarapítják. Örökségünk része a népművészeti alkotás, a népzene, a néptánc, a helyi tudás, világlátás, emlékezet, mese, legenda is, amelyek adott földrajzi területhez, közösséghez tartoznak.

I/2. PORTÁL könyvtárprogram a könyvtári rendszer fejlesztésére

I/2.a A program kulturális vidékfejlesztési részének elindítása

A Portál Program a **könyvtári rendszer fejlesztésének új programja**. Célja: a **mindenki számára hozzáférhetővé tett információval, felhalmozott tudással és műveltséggel versenyképes ország kialakítása**.

A közgyűjteményekben és a közösségi színtereken NDA- és NAVA-pont kialakítása: dedikált hálózat segítségével a könyvtárakban őrzött szerzői joggal védett dokumentumok hozzáférhetővé válnak.

A kistelepeken élők könyvtári igényeinek kielégítésére a KSZR (Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer) program folytatása: a **kistelepek és a falvak számára biztosítani, hogy legyen egy olyan „porta” – önálló könyvtár, könyvtári szolgáltatóhely vagy könyvtárbusz megállóhely –, ahonnan minden információs forrás és dokumentum elérhető**. A kistelepeken élők – igényeiknek megfelelően – közvetlenül vagy közvetve hozzáférnek a hatékony és minőségi könyvtári szolgáltatásokhoz.

Lehetőségek a lakosság számának függvényében:

- *szolgáltatások megrendelése a megyei vagy nagyvárosi könyvtáraktól*
- *könyvtárbusz beállítása*
- *könyvtárépület*

I/2.b. Információs portálok kialakítása projekt; a könyvtárak információs kommunikációs technikafejlesztési programjának folytatása

A tudásalapú társadalom fejlődésének elengedhetetlen feltétele: a különböző dokumentumok, és egyéb információhordozókon megjelenő tartalmak bárki által könnyen, gyorsan, hatékonyan használható formában hozzáférhetőek legyenek.

A könyvtárakban őrzött szellemi vagyon digitalizálása európai szinten is előtérbe került; a könyvtárak mindinkább digitális tartalomszolgáltatókká, illetve digitális archívumokká válnak. A magyar könyvtárak állományának egyelőre csak elenyésző része érhető el digitális formában.

Hiányoznak a tömeges digitalizáláshoz szükséges működési modellek, technikai eszközök, és a speciálisan képzett munkaerő. Ezért a könyvtári digitalizálás felgyorsításához, és hatékonyabbá tételéhez elengedhetetlen a különböző digitalizálási projektek országos szintű összehangolása és nyilvántartása, a technikai megvalósítás egységesítése:

- *a nyilvános könyvtárakban felhasználóbarát internetes portál kialakítása: témák szerinti csoportosításban az információk könnyen megtalálhatók az információkeresésben nem jártas emberek számára is;*
- *a könyvtári katalógusok és gyűjtemények digitalizálása és közzététele a nemzeti könyvtár koordinatív szerepével;*
- *a Nemzeti Digitális Könyvtár kialakítása a nemzeti könyvtár gyűjteményére alapozva, illetve az Európai Digitális Könyvtár projekthez kapcsolódva.*

I/2.c. OLVASÓ ORSZÁG – olvasásfejlesztési projekt

Olvasáskutatási jelentések szerint évek óta csökken az olvasók és olvasni tudók száma. A legutóbbi felmérés (2005-2006) is megerősíti ezt a helyzetképet. Ugyanakkor az iskolai és gyermekkönyvtárak állományukat, felszereltségüket tekintve igen rossz állapotban vannak.

Az olvasás szerepének visszaállítása, a gyermek- és ifjúkori olvasás fejlesztése a társadalmi versenyképesség egyik alapvető feltétele. **Az olvasáskultúra fejlesztése révén megnő a gyermekek és fiatal felnőttek esélye az oktatásban, képzésben, sikeresebben részt vehetnek az életen át tartó tanulásban, jobban érvényesülhetnek a munkaerőpiacon.** A kulturális tőkéhez való hozzáférés eszköz a sikeres életkezdés esélyének növeléséhez. Ezért szükségesnek tartjuk:

- *az iskolai és gyermekkönyvtárak, és tevékenységük korszerűsítését, fejlesztését;*
- *együttműködést írókkal, irodalmi szervezetekkel;*
- *a tudás és a kreativitás összekapcsolását.*

I/2.d Határon túli könyvtárak fejlesztése

A határon túli könyvtárak informatikai infrastruktúrájának fejlesztése a magyarországi digitális tartalmak és elektronikus szolgáltatások elérhetősége érdekében. Együttműködés a hungarika kutatásokban.

I/3. ALFA PROGRAM és a kulturális vidékfejlesztés

A magyar múzeumi modernizációt szolgáló, és a Kormányprogram szerves részét képező Alfa Program prioritása – egyben a kulturális vidékfejlesztés egyik meghatározó kitorési pontja – a **helyi önkormányzatok által fenntartott múzeumok „látogatóbarát” fejlesztése, és oktatási-képzési szerepének erősítése.**

A minőségi ismeretszerzés, a kompetencia- és kreativitás fejlesztés meghatározó helyszínei, és kultúra teremtő-közvetítő eszközei – a „kollektív emberi emlékezet” tárházaként – a kulturális és természeti örökség maradandó értékeit őrző múzeumok. Így a társadalmi integráció és kohézió erősítésében meghatározó közösségi érdek **a múzeumokban őrzött tudásbázis hatékonyabb kiaknázása, szélesebb körű hozzáférhetővé tétele, a múzeumok szocio-kulturális szolgáltatásainak minőségi fejlesztése.**

Lényeges a múzeumok turisztikai vonzereje is. Közvetett módon gazdasági potenciált jelentenek, ily módon is hozzájárulva a népességmegtartó erő növekedéséhez és a munkahelyteremtéshez.

Az esélyteremtés, a területi egyenlőtlenségek mérséklése jegyében a program lehetőséget teremt arra, hogy a **mintegy 830 intézményből álló múzeumi hálózat 70 százalékát lefedő vidéki múzeumok – kultúraközvetítő módszereikben és infrastruktúrájukban is – modernizálódjanak. Nyitott és „látogatóbarát”, akadálymentesített intézményekként felszereltségük, fogadóképességük nagymértékű javulásával, közösségi szerepüket, népszerűségüket erősítve aktívabban kapcsolódhatnak a képesség- és kompetenciafejlesztésbe, a nem-formális és informális, egész életen át tartó tanulás folyamatába.**

I/3.a Új, korszerű állandó kiállítások megvalósítása

Komplex „fejlesztési csomagot” alkotó (korszerű tematikára, látvány- és belső építészeti tervekre alapozott, modern kultúráközvetítő eszközöket és műtárgybiztonsági rendszereket alkalmazó, a szükséges múzeumpedagógiai-, információs- és marketing csomaggal szerves egységben kimunkált), **modell értékű mintaprojektek támogatása.**

I/3.b. Látogatói kiszolgáló-infrastruktúra felfejlesztése

Korszerű, jól felszerelt gyermekfoglalkoztatók, oktatótermek, információs pontok, ruhatárak kialakítása, „audio guide” vezetés meghonosítása, kiemelt figyelemmel az akadálymentesítés érvényesülésére is.

I/3.c. Nyilvánosan látogatható tanulmányi raktárak, látványtárak kialakítása

A „nyitott múzeumok” koncepciója jegyében. A múzeumokban őrzött műkincsvagyon kiállítások formájában nem, vagy igen ritkán látható műtárgyállományhoz való hozzáférés kiszélesítése érdekében a gyűjteményi raktárak – kiállítások esetében nem biztosítható fizikai közelség és tanulmányozhatóság lehetőségeit megteremtő, és a múzeumok gyűjteményi-műtárgyvédelmi munkájába is bepillantást engedő – tanulmányi raktárakká, látványtárakká való fejlesztése, kiemelt figyelemmel az oktatási hasznosulásra.

I/3.d. ALFA plusz – Mobilitás és networking projekt: a múzeumi mobilitás növelése és az átfogó kapcsolatépítés érdekében

Célja: vándorkiállítások megvalósítása az országos és az önkormányzati múzeumok együttműködésének erősítése révén. A modellértékű, közönségvonzó projektek népszerűsítése, kapcsolatépítés az egyes gyűjtemények között az új módszerek elsajátítása, közös kutatási programok beindítása érdekében.

A korszerű, szolgáltatásokat nyújtó múzeum a felhasználókat nemcsak passzív befogadóknak tekinti, hanem kihasználja meglévő, vagy esetleg még csak szunnyadó aktivitásukat és kreativitásukat is.

Az együttműködő, a partnereket kereső és találó múzeumkoncepció még a jelenleginél is nagyobb nyitottságot vár el a múzeum falain belül és kívül egyaránt. Ez a szemlélet a jelenlegi struktúrák megújítását követeli meg, és olyan új kezdeményezésekre, együttműködésekre épít, melyek továbbberősítik a múzeumok közösségteremtő, fejlesztő, közvetve gazdaságfejlesztő szerepének erősítését.

Ez a koncepció befolyásolja a feladatellátás szerkezetét is, mivel lehetőséget nyújt mind a regionális, mind a kistérségi szintű korszerű múzeumi szolgáltatások biztosítására.

I/4. Összefogás más tárcákkal: vidékfejlesztési programok kooperációja

Az OKM kulturális vidékfejlesztési programjainak megvalósítása érdekében a közgyűjteményi és közművelődési szakterületnek szorosan együtt kell működni az ÖTM, az FVM, a GKM, a MEH és az SzMM illetékes szakterületeivel, kihasználva többek között a vidékfejlesztési, esélyegyenlőségi célokra (2007 az „Esély Éve” is) használható európai uniós források felhasználhatóságának lehetőségét is.

II. A KULTÚRA ÉS AZ OKTATÁS KAPCSOLATA; **TEHETSÉGGONDOZÁS**

(kulturális politikai cél: a kulturális fogyasztók tudatos nevelése; a kultúra kreatív szerepének értéknövelése; a kultúra új irányinak megjelenítése az oktatásban; innovatív tehetséggondozás, képességfejlesztés; az oktatás és a kultúra viszonyrendszerének egymáshoz közelítése; hálózatközpontú gondolkodás)

Olyan esélyteremtő oktatási rendszer kialakítása a célunk, mely – függetlenül a család szocio-ökonomiai státuszától –, a gyermekek számára képességeiknek, tehetségüknek megfelelő képzést biztosít.

A magyar oktatáspolitikai legfontosabb prioritása az oktatás szelekciós mechanizmusainak visszaszorítása, az oktatási szolgáltatások minőségének javítása, és az iskolán kívüli szakmai szolgáltatások kiépítése az iskolai sikeresség elősegítése, a tehetség kibontakoztatása érdekében.

II/1. A kultúra új irányainak megjelenítése az oktatásban

A Nemzeti Alaptantervben kiemelt szerepet kap a képességfejlesztés, az anyanyelvi kompetencia, a nyelv, mint kultúráközvetítő eszköz fejlesztése, illetve az egyetemes kultúra megismerésének célkitűzése.

Ugyancsak kiemelt fontosságú a kultúráközvetítés, az oktatás és a kultúra számos kapcsolódásának elősegítése, amelyeket a NAT-2003 a fejlesztési feladatokban fogalmaz meg. **A kiemelt fejlesztési feladatok az iskolai oktatás valamennyi elemét áthatják. Ide tartozik az információs és kommunikációs kultúra is.**

Az iskolának az elektronikus média hatásmechanizmusainak megértésére, általában a különböző médiumokban való eligazodásra, az igényelt információ megtalálására, szelektív használatára kell nevelnie, figyelembe véve az információt befogadó egyén személyisége, lelki egészsége védelmének elősegítését. Olyan fiatalokat kell „kibocsátania” a közoktatásnak, akik sikeres tanulási stratégiákkal használják ki az információs világháló lehetőségeit és eszközeit az élethosszig tartó tanulás során.

II/1.a. Művészeti nevelés

A kultúra és az oktatás kapcsolatában központi helyet foglal el a művészeti nevelés; céljai elsősorban a „Művészetek” műveltségi terület fejlesztési feladataiban fogalmazódnak meg: fejlesztik a teremtés, létrehozás képességeit, valamint a megismerés, a befogadás és a művészettel való élés képességeit. **A Művészetek műveltségi területe részterületei: Ének-zene, Tánc és dráma, Vizuális kultúra, Mozgóképkultúra és médiaismeret.**

A nevelésben betöltött szerepükkel egymás hatását erősítik. Közös céljuk: a művészetekről – mint az alkotás, a megismerés, a kommunikáció összetett formáiról – olyan élményszerű tapasztalatok, ismeretek nyújtása, amelyek jelentősen hozzájárulnak a legkülönbözőbb képességek fejlesztéséhez, a harmonikus személyiség kialakulásához.

A **Vizuális kultúra tanításának célja** azoknak a képességeknek, készségeknek a fejlesztése, ismereteknek az átadása, amelyek **az oktatás és a kultúráközvetítés összekapcsolódása mentén a vizuális kommunikáció magasabb szintű műveléséhez, a látható világ használatához, alakításához, a kreativitás fejlesztéséhez szükségesek**. A műveltségterület nem csupán a hagyományos képző- és iparművészettel foglalkozik, hanem magában foglalja a vizuális jelenségek, a vizuális közlések köznap formáit is.

A Mozgóképkultúra és médiaismeret a mozgóképi szövegértés fejlesztését, és a média társadalmi szerepének, működés módjának a feltárását célozza: az audiovizuális írás-, olvasástudás alapjainak az elsajátítását és a kritikai médiatudatosság fejlesztését jelenti. A **médianevelés olyan képesség- és személyiségfejlesztő eszközrendszer, amely szükséges ahhoz, hogy az állampolgárok az információrobbanás és a modern piacgazdaság korában ténylegesen tudjanak tájékozódni és választani.**

Mivel a média erősen meghatározza, hogyan gondolkodjunk a világ dolgairól, s hatása vetekszik a hagyományos szocializáció ágenseivel – a családdal és az iskolával –, a mozgóképek- és médiaoktatás a demokráciára nevelésnek, és olyan értékek elsajátításának az iskolája, mint a másság elfogadása, a kritikai gondolkodás vagy a tudatos választásképesség.

II/1.b. MÚZEUMOK MINDENKINEK Program

A múzeumok „látogatóbarát” megújulását, modernizációját szolgáló lépések sorában – az infrastrukturális helyzet javítása mellett – elengedhetetlen a szakmai-tartalmi szemléletváltás elérése a kultúráközvetítés módszertani eszközeiben is. Ezzel szervesen **összefüggő, stratégiai alapfeladat az új, szorosabb együttműködési formák kialakítása az iskolákkal, valamint a családi művelődés lehetőségeinek kiszélesítése.**

E célok elérésében az **Alfa Program megkülönböztetett fontosságú eleme a Múzeumok Mindenkinek Program. Beavatkozási területei:**

- *múzeumpedagógiai módszertani alapkutatások szervezése, lebonyolítása;*

- *múzeumpedagógiai módszertani kutatások, segédletek, foglalkoztató anyagok megjelentetése kiadványsorozat formájában;*
- *múzeumpedagógiai továbbképzések, oktatási programok szervezése;*
- *integrált együttműködési- és információs partnerhálózat fejlesztése;*
- *közművelődési és múzeumpedagógiai referensek, közoktatási partnerek országos lefedettségű hálózatának kialakítása;*
- *internetes honlap és adatbázis fejlesztése (tájékoztató a múzeumok látogatóbarát fejlesztéseiről, múzeumpedagógiai eseményekről, kiadványokról, rendezvény naptár);*
- *a partnerhálózat, a múzeumi szakemberek és a pedagógus szakma számára konferenciák, találkozók, egyéb szakmai rendezvények szervezése;*
- *gyermek- és ifjúsági, valamint családi célcsoportokra irányuló múzeumpedagógiai projektek, kezdeményezések (óvodai, általános- és középiskolai szintű múzeumi órák, gyermek- és ifjúsági- valamint családi rendezvények, múzeumpedagógiai szolgáltatások és kapcsolódó kiadványok, foglalkoztató anyagok) támogatása.*

II.2. A tehetséggondozás stratégiai cselekvési programjának az elindítása

A hazai és a határon túli civil szerveződések hívták életre a tehetséges fiatalok segítségével foglalkozó Nemzeti Tehetségsegítő Tanácsot, amelynek célja: a tehetséggondozás és a tehetséges fiatalok megtalálásával és segítségével kapcsolatos kormányzati döntések előmozdításában, így – többek között – az OKM koordinálásában folyó tehetségsegítő programok (különösen: tudományos diákköri mozgalom, Arany János Tehetséggondozó Program, Útravaló Ösztöndíjprogram, tehetséggondozó tanulmányi versenyek) célkitűzéseinek, illetve az így ellátott feladatok továbbfejlesztési irányainak meghatározásában való együttműködés. (A határon túl élő magyar nemzetiségűek tekintetében a külügyminiszter bevonásával.)

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács munkájának keretei között átfogó tehetséggondozó-segítő koncepció kialakítására került sor, amely a gifted, illetve a talented típusú tehetségek felfedezését, tehetségsegítését széles szakmai együttműködés keretei között tervezi.

Ebben a szerveződésben lehetőség van a kultúraközvetítéshez kapcsolódó, oktatást érintő tehetségek gondozására is.

II.3. Az egységes iskola, az alapfokú művészetoktatás és a kultúraközvetítés a közoktatás rendszerében

A közoktatásról szóló törvény szerint a fenntartóknak lehetőségük van többcélú intézmény létrehozására, amely különböző típusú közoktatási intézmények feladatait látja el.

Az egységes iskola a többcélú intézmény azon intézménytípusa, amelyben bármely iskolatípus feladata ellátható anélkül, hogy külön intézményegységet hoznának létre. Vagyis: **az egységes iskola keretei között megvalósítható az általános iskolai, a középfokú nevelés-oktatás, valamint az alapfokú művészetoktatás – egységes pedagógiai program és helyi tanterv alapján.**

Másik intézményi lehetőség az **Általános Művelődési Központ (ÁMK) létrehozása, amely szervezeti és szakmai tekintetben önálló közoktatási, kulturális, művészeti, közművelődési, sportfeladatokat ellátó intézményegységekből áll.**

A közoktatási törvény alapján a fenntartó dönt arról: kötelező és vállalt közoktatási feladatai ellátására milyen közoktatási intézményt hoz létre, és azokban milyen tevékenységeket lát el. **A fentiek alapján létesített egységes iskolában lehetőség nyílik az alapfokú művészetoktatási, az ÁMK keretein belül pedig egyéb kulturális, művészeti vagy közművelődési feladatok ellátására.** Ezen intézményekben folyó művészeti és kulturális nevelés-oktatás nemzetközileg is elismert színes színtere a magyar művészeti tehetséggondozásnak.

A tehetséggondozáshoz szükséges kompetenciák összeadódásának, együttthatásának lehetséges alternatívája az Általános Művelődési Központok továbbfejlesztése is: lehetőség az „innováció-barát” tehetséggondozás koordinálására mentori hálózat keretében.

Ugyanakkor fontosnak tartjuk a tehetséggondozás feladatainak újragondolását, új szempontjainak a kialakítását a tanító- és tanárképzésben, illetve megvizsgáljuk egyéb tehetséggondozó projektek elindításának, támogatásának a lehetőségét is.

II.4. Magyarország „intellektuális térképének” az elkészítése

Célja: „leltárkészítés” az önkormányzatok már meglévő kulturális-művészeti ösztöndíj-rendszeréről, ezzel összefüggésben is fiatal művészek ösztöndíjrendszerének újragondolása, kiegészítése, illetve az ösztöndíjak hatásvizsgálata.

Továbbá a művészeti alkotómunka feltételeinek javítása, a pályakezdő művészek, az új kezdeményezések támogatása érdekében jogszabályi szinten egységes rendszerbe kívánjuk foglalni – korszerűsítve és bővítve – a művészeti terület 12 ösztöndíjből álló ösztöndíjrendszerét.

Jogszabályi szintű megjelenítésük esetén megteremtődne az ösztöndíjak adó- és járulékmentességnek a lehetősége is.

Szükségesnek tartjuk a Nemzeti Kulturális Alap támogatási rendszerében évenként 2-3 – akár több évre szóló – művészeti területi prioritás meghatározását tehetséggondozás céljából.

Lehetőség van a tervezett Arts & Business keretében úgynevezett „art service” létrehozására, amelynek keretében az alkotótehetségek elsajátíthatják az önmenedzselés technikáit.

Megvizsgáljuk annak a lehetőségét: hol alakíthatók ki – magántőke és uniós források bevonásával – a tehetséggondozás és képességfejlesztés új, európai dimenziójú színhelyei, az úgynevezett „inkubátorházak”.

Mindezekkel összefüggésben: a kulturális diplomáciában jelentős szerepet szánunk a tehetséggondozásnak.

II.5. Levéltár és nyilvánosság

A program célja: a kulturális javakhoz történő széleskörű hozzáférés elősegítése érdekében szükséges az intézményi szolgáltatások bővítése, amely elképzelhetetlen paradigmaváltás

nélkül. Ilyen az infokommunikációs technológia nyújtotta lehetőség, amely a közfeladatot ellátó szervek működésének és tevékenységének átalakulását eredményezi.

A kutatóbarát levéltárnak az EU-komform jogi szabályozást erősségként hasznosítva fontos:

- *az internet lehetőségével élve minél szélesebb körű tájékoztatás a levéltári kutatás megelőző fázisához;*
- *az iratanyaghoz történő gyors hozzáférés érdekében a kutatásra kiválasztott anyag digitalizálhatósága, vagy más formában történő elérhetőség biztosítása;*
- *az iskolai oktatásban levéltári történelemórák szervezése, hogy a jövő generációja számára az ott őrzött dokumentumok megismertetésével lehetőség nyíljon az abban felhalmozott tapasztalatok hasznosítására.*

Az európai történelmi kutatásokhoz nélkülözhetetlen határon túli magyar nyelvű egyházi levéltári iratanyag állagmegóvása, feldolgozása, a szolgáltatási feltételek javításához történő támogatás biztosítása. Valamint: együttműködés a hungarika kutatásokban.

II.6. Kulturális menedzserképzés új tartalmakkal

Együttműködve a Szociális és Munkaügyi Minisztériummal felmérjük, hogy a diplomás kulturális menedzsereknek az „alkalmazott kultúratudomány” mennyire jelent dinamikus hivatásképet; a tapasztalatokat összegezve esetleges új kulturális-oktatási stratégiát alakítunk ki a kulturális menedzserképzés terén – figyelembe véve a kulturális piac változásait.

III. ORSZÁGKÉP

(kulturális politikai cél: nemzeti identitás erősítése; társadalmi integráció és konszolidáció; a modern Magyarország új kulturális arculatának kialakítása bel- és külföldön; a magyar kultúra presztízsének a növelése)

A kulturális versenyképességhez nem elég megőrizni a kulturális értékeket, azokat nemzetközileg is „fel kell értékelni” – kreatívan, kreatív eszközökkel. Ez adhat nemzeti összképet, amely alapja a gazdasági versenyképességnek is.

A modern Magyarországhoz új országkép szükséges: a kultúra az országkép-modernizáció hatékony eszköze, az egységes országkép egyben társadalmi erőt ad.

III/1. Identitást erősítő nemzeti kulturális nagyprojektek

Szükségesnek tartjuk a **Nemzeti Emlékezet Program folytatását**: a kormány 2003-ban elfogadott Nemzeti Emlékezet Programja keretében minden évben megemlékezünk hazánk egy-egy kiemelkedő kultúrtörténeti jubileumáról. 2007-ben Batthyány Lajos, az első felelős magyar kormány miniszterelnöke születésének 200. évfordulóját; valamint a zeneszerzőként, népzene kutatóként és zenepedagógusként egyaránt maradandó értéket felmutató Kodály Zoltán születésének 125. évfordulóját ünnepeljük. 2008. Hunyadi Mátyás trónra lépésének 550. évfordulója kapcsán a „magyar reneszánsz”, avagy a „modern reneszánsz” éve lesz. 2009-ben Kazinczy Ferenc születésének 250. évfordulójára, 2010-ben Erkel Ferenc születésének 200. évfordulójára emlékezünk, 2011-ben a legjelentősebb kultúrtörténeti évforduló a Liszt Ferenc bicentenárium lesz.

Továbbra is **kiemelt fontosságot élveznek a több éves előkészítést igénylő nagy kiállítási projektek, melyek középtávú tervében a nagyszabású művészeti kiállítások mellett számos új kutatási eredményt feltáró történeti, természettudományos és néprajzi bemutató szerepel.** Ugyancsak kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a közelmúlt és a jelenkor szellemi és tárgyi örökségének a megőrzésének, dokumentálásának, és bemutatásának.

III/2. Új kulturális külpolitika, új kulturális diplomácia

A kulturális diplomácia az országkép-alakítás egyik lényeges eszközrendszere. Hozzájárul Magyarország nemzetközi kulturális networkjének a fejlesztéséhez, annak visszacsatolásához regionális, helyi szintekre. Nemzetközi kooperációknak a megteremtését ösztönzi, segíti a magyar kulturális ipar fejlesztésének lehetőségét a nemzetközi kulturális együttműködésekben, és a fiatal magyar művészek (ösztöndíjasok) bevezetését az európai kulturális piacra.

Továbbá ösztönzi, hogy a magyar nemzeti (országos, regionális és helyi) kulturális intézmények saját kulturális külpolitikát dolgozzanak ki.

Kulturális diplomáciánk feladata a magyar kultúra pozicionálása, újrapozicionálása a világban, a magyar kultúra, a magyar művészek hosszú távú nemzetközi jelenlétének a biztosítása.

Az EU országain túl kiemelten foglalkozunk az új EU-szomszédokkal, és új kulturális diplomáciai irányként kezeljük az ázsiai országokat és az USA-t. Kína, Japán, India, az USA kiemelt célországként jelennek meg.

A magyar kultúra nemzetközi meg- és elismertetése – a kulturális missziókon és az egyedi projektekben végzett munka mellett – a nemzetközi szervezetekben folytatott politikánkon, és kétoldalú egyezményeink rendszerén nyugszik. Utóbbiak vonatkozásában törekszünk arra, hogy az általános, átfogó jellegű keretegyezmények felől – melyek megkötésére partnereink egy része egyre kevésbé hajlandó – elmozduljunk a konkrét kérdésekre és együttműködési formákra koncentráló megállapodások felé. Az ország-specifikus egyezményeknek igazodniuk kell az adott bilaterális viszony megszabta sajátosságokhoz.

Ugyanakkor lényegesnek és követendőnek tartjuk, hogy egyre inkább kiszélesedik a csupán két országot jelentő kulturális párbeszéd a több országot, térséget összefogó együttműködési formák felé.

Nemzetközi kulturális jelentőségű ösztöndíj magyar kulturális szakemberek számára: a Klebelsberg Kunó ösztöndíj kulturális menedzseri szempontú kiterjesztése elkezdődött.

III/3. A külföldi magyar kulturális intézetének új stratégiai szerepének a kialakítása

A külföldön működő magyar kulturális intézetek (19 intézetből és két levéltári kirendeltségből álló hálózat) a magyar kulturális külpolitikai stratégia kitüntetett helyet elfoglaló eszközei, és a kormányprogram külügyi stratégiájának célkitűzéseit hivatottak megvalósítani. Az intézethálózat az egyik legfontosabb partnerhálózatot jelenti a szak- külpolitikai fejlesztési irányok megvalósításában, jelesül a kulturális szakdiplomáciában.

E feladatokat az intézetek központi témákhoz kapcsolódó programszervezéssel, külföldi partnerekkel való együttműködési formában, és a fogadó ország jelentősebb nagyrendezvényeibe való bekapcsolódással, akár nagypresztízsű helyszíneken rendezett eseményekkel valósítják meg. Célunk e programszervezési módszer továbbfejlesztése – közös műhelymunka és egyeztető fórum során.

Stratégiai célunk egységes irányítású, összehangolt működésű intézményhálózat létrehozása. Ennek első lépéseként előkészítés alatt áll a Balassi Bálint Magyar Kulturális Intézet feladatkörének kibővítése; a létrejövő komplex kulturális centrum feladata lesz egyrészt a határon túli kultúra hazai bemutatása, másrészt az egyetemes magyar szellemi élet külföldi képviselője. Az intézethálózat fő feladata az országkép hatékony – innovatív és kreatív – külföldi alakítása.

A klasszikus értékek ismertetése mellett a fiatal kortárs magyar művészek komplex bemutatására is kiemelt hangsúlyt helyezünk; célunk a magyar kortárs művészek, kiemelkedő tehetségek, ösztöndíjasok impresszálása, irodalmi művek fordításának támogatása. Intézeteink szerepvállalását erősíteni kívánjuk a magyar és külföldi kulturális intézmények, illetve az egyes művészek, szakemberek közötti kapcsolatteremtés és együttműködés elősegítésében, a nemzetközi kulturális együttműködések önszerveződésének támogatásában.

A tárca a külföldi kulturális képviselők hálózatának bővítését kulturális szakdiplomata álláshelyek létesítésével kívánja megvalósítani.

Az intézetek bevonásával folytatódik a nagypresztízsű, koncentrált, magas színvonalú kulturális megjelenések, fókuszok – hetek, évadok – gyakorlatának a továbbvitele célcsoportorientált, központosított üzenetekre építő kulturális marketinggel, illetve legalább 3-4 évre előre tervezett magyar fókuszokkal.

A minisztérium elősegítheti: a külföldön rendezett magyar évadok egyszerre katalizátorai is legyenek annak, hogy Magyarország nagyvárosai is jobban bekapcsolódjanak a nemzetközi vérkeringésbe.

A magyar művészek nemzetközi promóciója mellett legalább olyan fontos az, hogy a nemzetközi porondon, vagy hazájukban ismert, nem magyar művészek, a kulturális és szellemi elit tagjai is terjesszék a magyar kultúrát. Ez a magyar és a nemzetközi intézmények, fesztiválok közötti művészeti menedzserek, kurátorok cseréjével segíthető elő leginkább, mely egyben hatékony eszköz a nemzetközi tervezési menetrendhez való igazodáshoz is.

III/4. „A magyar kultúra nagykövete” titulus tartalmi és személyi meghatározása rendelet alapján

A kulturális nagyköveti címmel a miniszter megtisztel és megbíz valakit, itthon vagy külföldön élő, de mindenképpen nemzetközi jelentőségű, köztisztviselőben álló, szakmájában elismert személyiséget, művészt, értelmiségit, hogy segítse Magyarország kulturális-szellemi értékeinek a megismertetését. (Például a tiszteletbeli konzul, az ENSZ/UNESCO tiszteletbeli nagykövet, vagy az utazó nagykövet bizonyos tartalmi elemeivel rokonítható e cím).

III/5. „Ungarischer Akzent” (2007) – a Németországi Magyar Kulturális Év kreatív és innovatív újrapozicionálása

A német évad második, 2007-es szakasza tartalmi, hatékonysági és finanszírozási értelemben egyaránt kísérlet egy új évadmodell kialakítására. Az új koncepció azon alapul, hogy egy külföldi magyar kulturális évad nem önmagáért szóló cél, hanem eszköz és alkalom; eszköze a korábbi kliséket leküzdő kortárs, kreatív, innovatív és európai rangú magyar kulturális élet bemutatásának és terjesztésének.

Alkalmat nyújt a hosszú távú kétoldalú képzési, kutatási és együttműködési (csere)programok beindítására, valamint az új, többforrású kulturális finanszírozási formák kipróbálására és alkalmazására.

Az új finanszírozási modell lényege: a minisztérium az évadnak nem teljes körű finanszírozója, inkább katalizátora. A programok – akár tartományokra lebontva – jelentős szponzori hozzájárulásból valósulnak meg. A hosszabb távú projektek esetében pedig a közös (német-magyar) finanszírozású beindítás a legfontosabb, amelyet később a magánfinanszírozás válthatna fel. **Az évad célja a gazdaság és kultúra viszonyának újraértelmezése is, az Arts & Business témakör felkarolása, és a kulturális turizmus mindkét irányú erősítése.**

A „programcsomagok” az új célok szellemében túlmutatnak a rendezvényi szinten. Az évad csúcspontja 2007. őszén lesz, amikor Berlinben – kortárs kreatív és innovatív magyar kultúra újrapozicionálása mellett – megnyílik az új berlini Collegium Hungaricum.

Kiemelt feladata a 2007-es évadnak a pécsi EKF-törekvések prezentálása, Pécs általános promóciója, a pécsi és Pécs környéki kulturális értékek és eredmények bemutatása.

III/6. A kulturális turizmus erősítése

A kulturális turizmus pozíciójának erősítése, garantált minőségi értéket képviselő termékek, programok és szolgáltatások bevezetése a turizmusba, a kulturális turizmus fogalmának és jelentőségének széles körű megismertetése, a vidéki és határon túli térségek felzárkóztatása, kulturális turisztikai tevékenységük ösztönzése, a kulturális turizmusból származó gazdasági bevétel visszaforgatása a kultúrába, társtárcákkal való hosszú távú szakmai együttműködés megteremtése.

A kulturális turizmus összefoglaló fogalom: a kulturális értékek szerteágazó területei közül a turisztikai hasznosításba beleértendők a **kulturális örökség elemei csakúgy, mint a nemzet jelenkori kultúráját, művészetét bemutató programok, rendezvények és az egyházi - vallási helyszínek, programok.**

Az első kiemelt terület a kulturális turizmusnál szűkebben értelmezett örökségi vonzerőkre támaszkodó **turisztikai infrastrukturális fejlesztéseket** öleli fel, az ismert világörökségi

helyszíneken át az ipari, a térségi örökségközpontokig terjed. Prioritásként megfogalmazott cél azoknak a fejlesztési feltételeknek a megteremtése, melyek révén a kiemelt magyar „örökségattrakciók” a helyüket önállóan megálló, stratégiaileg menedzselhető, kreatív és innovatív, állandó belső megújulásra képes, vonzó, autentikus turisztikai termékekké, szolgáltatási csomagokká válnak.

A kulturális turizmus másik kiemelt területét képezik a **fesztiválok**. Ezek a nagy rendezvények elsősorban a kulturális örökség értékeire, hagyományaira, valamint kortárs művészeti értékekre építenek, és vonzó programot jelentenek mind a belföldi, mind pedig a külföldi turisták számára. Fontos cél, hogy minden magyarországi régióban legyen legalább egy olyan, kiemelkedő rendezvény, amely minden turista számára elsődleges vonzerőt jelent.

Aktuális feladatunk a nagy rendezvények, fesztiválok minőségbiztosítási rendszerének kialakításában való együttműködés a fesztiválszövetségekkel, társtárcákkal és civil szervezetekkel. Célunk olyan fenntartható finanszírozási modell kialakítása, ahol az állami támogatás szerepét fokozatosan a fesztiválok létében érdekelt gazdasági szereplők veszik át.

A kulturális turizmus fejlesztésében kiemelkedő szerepe van a civil társadalomnak; a helyi kezdeményezések jelentősége meghatározó. Döntően a helyi szervezetek képesek a kulturális vonzerők valódi turisztikai terméké formálására, és azok programcsomagként való kínálására. **Fontos elem a Magyar Kultúra Városa cím továbbfejlesztése.**

Fontosnak tartjuk az új, célcsoport-orientált kulturális marketing bevezetését, kulturális turisztikai csomagok „kiajánlását”; esetleg nemzetközi kulturális vásárok szervezését. Tervezzük úgynevezett „kulturális védjegy” bevezetését – először a „modern reneszánsz” évéhez kapcsolódva.

IV. PÉCS 2010 – EURÓPA KULTURÁLIS FŐVÁROSA

(kulturális politikai cél: új kulturális szemlélet a város- és régiófejlesztésben; régiópolitika; többpólusú fejlesztés; a kultúrafogyasztás és értékteremtés területi egyenlőtlenségeinek a mérséklése; partnerség és kooperáció)

IV/1. Az Európa Kulturális Fővárosa program kormányzati feltételrendszerének és kulturális fejlesztési stratégiájának folyamatos koordinációja

Az OKM 2006. augusztus 1-jén koordinátort nevezett ki a program kormányzati összehangolására, működtetésére.

„Az Európa Kulturális Fővárosa – Pécs 2010 program fejlesztési előkészítésének ütemterve” összegzi a 2006. szeptember és 2008. április közötti időszak teendőit; meghatározza az előkészítési eljárások költségütemtervét, az előkészítő munka lépéseit havi bontásban tartalmazza. Pécs város önkormányzata a programra vonatkozó Kormányhatározatnak megfelelően 1 milliárd forint vissza nem térítendő állami támogatásban részesült; ez az előkészítés költségeinek a 90 százalékát fedezi.

A kormányzat által rendelkezésre bocsátott előkészítési forrás biztosítja az öt kulcsprojekt (Zsolnay Kulturális Negyed, Pécsi Konferencia- és Koncertközpont, Dél-Dunántúli Tudásközpont, Nagy Kiállítótér, Közterek és parkok újjáélesztése) beruházásához szükséges pályázatok kiírásának a forrásait.

A 1038/2006. (IV. 7.) számú Kormányhatározat alapján az OKM Minisztere, mint felelős, 2006. novemberében külön szerződést és előterjesztést készített elő, amely tartalmazza, hogy a program támogatásához Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata részére a 2007 és 2011 közötti költségvetési törvényjavaslatokban milyen összegű hazai költségvetési források előterjesztésére kerül sor – a programokkal, promóciós és szervezési munkákkal összefüggő kiadások fedezésére. E szerződés továbbá tartalmazza a támogatási összegek felhasználására, rendelkezésre bocsátására, valamint a szerződő felek kötelezettségeire és jogaira vonatkozó egyéb szabályokat is.

A program sikere érdekében szükséges a 2007 és 2011 közötti hazai költségvetési forrásokat a tárgyévét érintő költségvetési tervezés során betervezni a Költségvetési Törvénybe a program működési költségeinek a fedezetére.

Az állami támogatást a tervezés során, éves bontásban, a 2007-es költségvetési évet követően az OKM, mint kijelölt minisztérium fejezetében irányozza elő.

IV/2. Együttműködés a Nemzeti Fejlesztési Ügynökséggel, állandó kapcsolattartás a program pécsi irányítótestületével

A hatékony munkát szolgálja a **tárcaközi Egyeztető Bizottság** megszervezése is. Ebben a MeH, az OKM, a PM, az ÖTM és az NFÜ képviselteti magát; a Bizottság titkársági feladatait a kormányzati koordinátor titkársága látja el.

A Miniszterek és a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség a Nemzeti Stratégiai Referenciakereten belül kiemelt egységes nagyprojektként szerepeltetik az öt nagy projektlem együttes megvalósítását – „Pécs – Európa Kulturális Fővárosa nagyprojekt” címen.

Az egységes nagyprojektként kezelt öt kulcsprojekt forrásainak programozása folyamatban van a Nemzeti Fejlesztési Terv részeként a Dél-Dunántúli Regionális Operatív Programban.

Az öt nagyprojekt beruházásainak koordinációjáért a Pécs Fejlesztés Kht. felelős.

IV/3. A program megjelenítése, kommunikációjának elősegítése a külföldi magyar kulturális intézetek és a magyarországi turisztikai intézmények bevonásával

Az EKF-program stratégiai célja: Pécs és Magyarország, mint „kulturális és idegenforgalmi termék” hatékony bevezetése az európai piacra.

A nemzetközi kulturális promóció szempontjából kiemelt jelentőségű a külföldi magyar kulturális intézményekkel való szoros operatív együttműködés kialakítása: jelentős szerep juthat elsősorban a németországi háttérintézményeknek (Berlin, Stuttgart), és azok helyi partnerintézményeinek.

Pécs, mint kulturális termék, illetve idegenforgalmi célpont piaci bevezetésének területén stratégiai partnerségi kapcsolat alakítható ki a Magyar Turizmus Zrt-vel, mind belföldi, mind külföldi viszonylatban.

IV/4. A program promóciója, a programmal kapcsolatos egyéb nemzetközi kooperációk, projektek ösztönzése, támogatása

Az EKF-program hatása nem szorítkozhat Magyarországra. Pécs relatív ismeretlensége már 2007-től komoly nemzetközi, de főleg európai Pécs-promóciót tesz szükségessé.

Ennek első programja a 2007-es németországi Magyar Kulturális Évad lesz.

Az EKF-program keretében kiemelt jelentőségű Essen illetve Isztambul városával kialakítandó szorosabb együttműködés, mely részben célja is az EKF elgondolásának.

Pécs számára fontos a másik két kulturális fővárosban való aktív, állandó jelenlét, illetve az, hogy a 2007–2010-es időszakban a német és a török kultúra is fokozottabban jelen lehessen Pécsen.

Másik jelentős pontja a kooperációknak a balkáni „kijárat” felé való kapcsolaterősítés déli szomszédjainkkal. Emellett nagy gondot kell fordítani a nemzetiségi kultúrák jelenlétére. Javasoljuk az érintett társtárcákkal való együttműködést.

A fenti célok létrejöttéhez a Nemzeti Kulturális Alap kiemelt büdzsét különít el.

IV/5. A nemzetközi sikerhez szükséges kommunikáció kormányzati elősegítése

A program nemcsak az érintett régió, hanem egész Magyarország számára is kiemelkedő lehetőség „országkép” építésére; hatása fokozza a kulturális, turisztikai és gazdasági vonzerőt.

A program sikere számos tényezőtől, és azok egymásra hatásától függ. E tényezők között kiemelt szerepet kap a program kommunikációja.

V. A KULTÚRA FINANSZÍROZÁSI RENDSZERÉNEK ALAKÍTÁSA

(kulturális politikai cél: a kulturális modernizáció; a kulturális reformpolitika céljainak teljesülését támogató finanszírozási megoldások kialakítása, működtetése, a már működő elemek összhangjának megteremtése; partnerség és kooperáció; kiszámítható viszonyok a finanszírozásban; a kultúra presztízsének a növelése magánszféra felé; kulturális „hozam” a fejlesztésekben)

V/1. A kultúra állami finanszírozásának alapelvei

Az állam azokat a feladatokat finanszírozza (intézményi, vagy feladatfinanszírozás formájában), amelyek pénzellátása közérdek, de mástól az el nem várható, nem remélhető. Az állam finanszírozzon továbbá olyan területeken, ahol szerepvállalásával „tereli” a többi szereplőt, és (rész)finanszírozásával a más szereplőket aktív szerepvállalásra, finanszírozásra készíti.

Az államnak arra kell törekednie, hogy szerepvállalásával egyensúlyt, összhangot biztosítson a finanszírozók, illetve az igen sokszínű finanszírozási elemek között.

Az állam a kultúrafinanszírozását – mint társadalmi feladatot – két fő eszközzel oldja meg: egyrészt meghatározza a kulturális feladatok teljesítésének formáját (intézmény, vagy feladatfinanszírozás), másrészt a kultúrafinanszírozás elemeinek arányait szabályozza, optimalizálja.

A felsoroltak szerint elkülönülő feladatok, tevékenységek finanszírozása más-más megoldásokat igényel. Az alábbiak szerint a szereplők és a fő megoldásmódok is elkülöníthetők.

Az egyes finanszírozási módokra irányuló célként kitűzhető:

- egy adott feladat, tevékenység természetének, jellegének megfelelő finanszírozás megfelelően működjön (ne legyen szükség például rendszeresen „előre lefutott” pályázatok révén finanszírozni már intézményesült művészeti együtteseket);

- ha még nem alakult ki az adott feladat, tevékenység természetének, jellegének megfelelő finanszírozási mód, akkor ilyen létrejöjjön; a közeljövő sürgető feladata például a 2007-2013 közötti uniós kulturális pályázatok önrész-biztosítási pénzügyi technikáinak kialakítása. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) a kulturális célokat fejlesztések, helyi „attrakciók” létrehozásához kapcsolva tudja befogadni, ami kiváló lehetőséget teremt a vállalkozói tőke bevonásával megvalósuló közösségi finanszírozás technikáinak kialakítására;
- **összetett finanszírozás esetén a pénzellátási formák és volumenek arányai minél kedvezőbben alakuljanak** (például növekedjék a piacszerűen is működni képes előadóművészeti produkciók jegybevételből történő finanszírozásának hányada);
- **az összetett finanszírozás belső szerkezete ne merevedjen meg, illetve váljon rugalmassá** (az állami finanszírozásban ma sajnos különösen jellemző az ún. bázisalapon működő tervezés-finanszírozás, amely rendkívül rugalmatlan);
- **az állam, illetve az önkormányzat adja át, engedje át a „saját lábra állni képes”, saját bevételeikből megélni képes tevékenységeket a civil, illetve a vállalkozási szférának; ez az Arts & Business témakör egyik fontos eleme**, amely a nem állami és nem önkormányzati működtetők hatékonyság iránti nagyobb érzékenysége, kétségtelenül nagyobb rugalmassága révén biztosít tágabb érvényesülési lehetőségeket a kulturális tevékenységeknek;
- a finanszírozás és annak szabályozása engedje a nem állami és nem önkormányzati szereplők által fenntartott, végzett kulturális tevékenységeket lábra kapni, működni. ez az **Arts & Business témakör másik igen fontos eleme**, amely mindenekelőtt azt fejezi ki: **az államnak vissza kell vonulnia abból a pozícióból, hogy egyedülként eldöntse, mi számít a kultúra részének, e szerepet az állam és szervei nem sajátíthatják ki, párbeszédre, konszenzusra, a részfinanszírozások együttesével megvalósuló együttműködés kialakítása a cél.**

V/2. A kultúra finanszírozásában szerepet játszó partnerek, és finanszírozási hozzájárulásaik áttekintése

A kulturális feladatok ellátása, szervezése, illetve a feladatteljesítés feltételeinek biztosítása központosítottan, decentralizáltan, intézményi keretben és programszerűen is történhet.

Az állam szerveinek, intézményeinek finanszírozási hozzájárulásai:

- *közvetlen fenntartói támogatás*
- *közvetett fenntartói támogatás (pl. pályázati önrész biztosítása, garanciavállalás, hozzáférés biztosítása fenntartói hálózathoz, képzések, ...)*
- *eszközök, ingatlanok – ingyenes, vagy kedvezményes – rendelkezésre bocsátása révén megvalósuló támogatás*
- *az – állami – szabályozás keretében biztosított kedvezmények (eltérített adómérték, eljárási könnyítés, ...)*
- *célzott feladatfinanszírozás formában megvalósuló támogatások (pályázati források, ún. normatív feladatfinanszírozás, kulturális célú központi alapképzés, ...)*
- *alaptevékenységhez kapcsolódó kiegészítő, illetve vállalkozási tevékenység bevételei*

Az önkormányzatok finanszírozási hozzájárulásai:

- *közvetlen fenntartói támogatás*
- *közvetett fenntartói támogatás (pl. pályázati önrész biztosítása, garanciavállalás, hozzáférés biztosítása fenntartói hálózathoz, képzések, ...)*
- *eszközök, ingatlanok – ingyenes, vagy kedvezményes – rendelkezésre bocsátása révén megvalósuló támogatás*

A „kultúrafogyasztó” magánemberek és szervezetek esetében:

- *jegyvásárlásból és belépődíjakból származó hozzájárulások*

- *a kulturális fogyasztáshoz – időben, térben vagy tematika szerint – kapcsolódó fogyasztásból fakadó kereskedelmi bevételek*

Nem állami- és nem önkormányzati fenntartók, működtetők esetében:

- *jegyvásárlásból és belépődíjakból származó hozzájárulások*
- *a kulturális fogyasztáshoz – időben, térben vagy tematika szerint – kapcsolódó fogyasztásból fakadó kereskedelmi bevételek (ún. merchandising)*
- *közvetlen és közvetett fenntartói támogatás*
- *állami- és önkormányzati pályázatokon elnyert közösségi források*

Gazdálkodó szervezetek, vállalkozások finanszírozási hozzájárulásai:

- *ellenszolgáltatás igénye nélküli támogatás*
- *nem profitban, hanem vállalati presztízsnövekedésben, pozíciójavulásban mérhető elvárások mentén biztosított céges hozzájárulások*
- *profitelvárások mentén megvalósuló, vállalkozási tartalmú kulturális befektetések – tiszta formában: a kulturális piacon működő vállalkozások pénzárama*

Támogatók finanszírozási hozzájárulásai:

- *intézményi támogatás*
- *magánszemélyektől érkező támogatás*

V/3. A forrásbővítés lehetőségei

A kulturális politika célja a kulturális modernizáció – az intézményi struktúra átszervezése annak érdekében, hogy teljesítmény- és minőségszemléletű kulturális gazdálkodás alakuljon ki. Ehhez alapelveként a partnerség és kooperáció szem előtt tartása vezet, eredményeként pedig kiszámítható viszonyok alakulnak ki a finanszírozásban, nő a kultúra presztízse a magánszférában. Határozottan megjelenik a vállalkozói tőke, s vele a jelentős kulturális „hozam” a fejlesztésekben.

Az előző pontban leírt szempontok mindegyike szerint át kell tekinteni és tervezni a fejlesztéseket. A teljesség igénye nélkül, jelentős hatású részelemek lehetnek az alábbiak:

- A műalkotások vásárlásának ösztönzésére a ciklus egy későbbi szakaszában sikeres lehet a most a társasági adótörvényben megfogalmazott műalkotás-vásárlási kedvezmény bővítése, kiterjesztése más jövedelmekre, illetve más alkotásokra is.
- A piaci mechanizmusok kultúrabarát alakítása, a magánszféra kedvező jogi, finanszírozási környezet kialakításával történő ösztönzése – a filmtörvényhez hasonlóan – a képző-, ipar- és a zeneművészet területén, esetleg más téren is.
- A közvetett állami finanszírozás forrásainak bővítésére a kulturális járulékkör kiszélesítése. A kulturális járulékfizetési kötelezettség további szektorokra – többek között – mobiltelefonon továbbított képek és zenei anyagokra, turisztikai szolgáltatásokra, informatikai szolgáltatásokra történő kiterjesztésének lehetősége.

V/3.a. Az Arts & Bussines nemzetközi finanszírozási modell magyarországi alkalmazása

Az Arts & Business modell kibontakozása érdekében az állam sokat tehet oktatással, képzéssel, a tapasztalat csere szervezésével. Segítheti a szereplőket, motiválhatja őket piackutatással, kulturális kutatással.

Mozgósíthatja a szereplőket, illetve bevonhat új aktorokat tanácsadással, mentori rendszer működtetésével.

Az állami feladatok között helye van a tökehiány miatt jellemzően innovatív, kreatív mikrovállalkozások tőkepótló-, illetve hiteltámogatásának.

A magánszféra kultúratámogatásának elismertetéséhez, presztízsének – és vonzerejének! – növeléséhez hozzájárulhat a jelenlegi rendszer elfogulatlan felmérése, bemutatása, s ez egyben az ösztönzés irányait is megmutathatja.

Ki kell alakítani egy olyan kulturális járulékfizetési rendszer kereteit, amelyben a járulékfizető az általa fizetendő járulék felhasználását pontosan nyomon követheti, akár egy részéről közvetlenül rendelkezhet. Ennek része lehet olyan megoldás is, amely során a

járulékfizető az általa fizetendő járulék összegét részben vagy egészben közvetlenül fizethetné meg egy általa választott kedvezményezettnek.

Más kedvező hatásai mellett egy komplex kulturális információs bázis erősíti az Arts & Business megoldások életre hívását is, mert információkat szolgáltat a kulturális piac intézményeiről, szereplőiről, jelenségeiről, trendjeiről, támogatóiról. Ezzel orientál, lehetőséget nyújt a kockázatok csökkentésére, javítja a kulturális piacra lépési esélyeket. A teljesítmények megítélhetővé, mérhetővé tételével segíti a közösségi és magán kulturális intézményeket a szponzorok bevonásában és megtartásában.

Segíti az állami kulturális intézmények hatékony megjelenítését az üzleti szféra szereplői felé; segíti azon kezdeményezések megvalósítását, amelyeken keresztül a gazdasági társaságok mindennapi életébe bele lehet szőni a művészetek iránti igényt és érdeklődést; segíti a piaci mechanizmusok kultúrabarát átalakítását; ösztönzi a magánszférát, és elősegíti a kedvező adójogi, finanszírozási környezet kialakítását.

Az Arts & Business szervezet képes ellátni a szükséges információkkal a döntéshozókat a hatékonyabb kultúrafinanszírozás megvalósításának érdekében (jogszabályok, adópolitika, intézményi és projekt költségvetések, stb.) Egyrészt a kutatási és tanácsadási tevékenység révén, másrészt a művészeteket, kultúrát támogató szféra szereplőivel való napi kapcsolattartás következtében számos olyan információ gyűlik össze, amelyek elemzése segíti a vélemények visszacsatolását, a különböző elképzelések, javaslatok értékelését.

Mindez hatékony támogatást nyújthat a kormányzat kulturális politikai döntéselőkészítéséhez, ezen keresztül pedig az ágazati lobbitevékenység sikeréhez.

V/4. Az állami kulturális intézményrendszer feladatrendszerének átgondolása; a párhuzamos feladatok megszüntetése, új kulturális igazgatási rendszer

Az állami finanszírozás új szempontjai: intézmények, programok, projektek (programtervezési biztonság feltételeinek kialakítás). A kulturális modernizáció a teljesítményelvű követelményrendszer kialakítását, intézmények stratégiai (menedzsment) tervezését jelenti, illetve nyitást külső források felé.

Művészeti területenként meg kell határozni az állami szerepvállalás mértékét és módját, vagyis a tárca által közvetlenül fenntartott intézmények körét.

Az előadó-művészeti (színházi, zenei, táncművészeti) területen ez akár szűkítést, míg az intézményi háttérrel alig rendelkező alkotóművészeti (képzőművészeti, iparművészeti, fotóművészeti, valamint irodalmi) területen akár bővítést is jelenthet.

Cél, hogy a tárca közvetlen fenntartásában csak egy-egy terület reprezentatív, rangjához méltó infrastrukturális és gazdasági feltételek között működő intézmény működjön.

Ez a gyakorlatban a nemzeti művészeti intézmények körének meghatározását, feladatrendszerük pontosítását, és ezek jogszabályba foglalását jelenti. (pl. a Nemzeti Színház Rt. és a Pesti Magyar Színház költségvetési intézményi formában történő összevonása, az Ernst Múzeum integrálása-visszahelyezése a Múcsarnokba, a Budapesti Kamaraszínház és a Játékszín átadása a fővárosnak).

A megszűnő művészeti közalapítványok, alapítványok közfeladatainak ellátása érdekében a nemzeti intézményeknél feladatbővítő, struktúra-korszerűsítő, profilmódosító intézkedéseket hajtunk végre.

A művészeti intézmények új működési formájáról jogszabály megalkotása szükséges.

Olyan működési formát kell számukra kidolgozni, amelyben a közalkalmazotti státus nem akadályozza a mobilitást, a művészi minőségen alapuló és teljesítményközpontú javadalmazást.

A közfeladat ellátása pedig nem ütközik a gazdasági társaságokra jellemző bevételközpontúsággal. (pl. a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Kht. és a Nemzeti Színház Rt. további működtetése.)

V/5. Az ÚMFT és a kultúraközvetítés kapcsolata

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv céljaihoz kapcsolódóan a közművelődési szakterületen fejlesztendő területeket határoztunk meg az NFT II. (elsősorban a TAMOP, TIOP) tervezési rendszerében:

- **„Aktív idősor”** – Program az idősorúak kulturális szokásainak fejlesztésére. Cél: az OP-ban nevesített „A közművelődési intézmények szociokulturális szolgáltatásainak fejlesztése”
- **„Életmód – Életminőség – Tanulás”**: célja az általános műveltség növelése, a kulturális szocializáció minőségi fejlesztése, a felnőtt korú népesség bevonása és fogékonyá tétele a minőségi kultúra iránt.
- **„Múlt – Jelen – Jövő”** A program célja, hogy a népművészet és hagyomány legyen meghatározó a helyi közösségi élet, a hiteles identitás alakításában, a település megtartó képességének erősítésében, valamint az értékteremtésben, az átörökítésben. E kreatív tevékenységek során növekedjen a népi iparművészet térnyerése a kreatív iparban. (munkahelyteremtő, gazdaságélénkítő hatás)
- **Multifunkcionális közösségi központok kialakítása a nem formális tanulás, és a közösségfejlesztés szolgálatában**

A térségi szempontból jelentős nagyvárosokban központi elvek alapján megvalósuló fejlesztések a korszerű szolgáltatásokat széles körben nyújtó többfunkciós közösségi terek létrehozására irányulnak, amelyek egyaránt szolgálják az oktatást, képzést, az át- és továbbképzést, korszerű tömegkommunikációt, a közösségi tevékenységeket és rendezvényeket, továbbá egyéb kiegészítő (információs, szociális, prevenciós, közigazgatást segítő) funkciókat.

- **Az oktatási-kulturális intézmények interszektorális és egymás közötti együttműködését szolgáló infrastruktúra fejlesztése**

A beavatkozás tartalmazza az intézmények működési feltételeinek javításához, új funkciókkal való bővüléséhez szükséges infrastruktúra fejlesztését, eszköz- és IKT-fejlesztéseket. A TIOP keretében olyan beruházások valósulnak meg, amelyek lehetővé teszik a komplex funkciók „egy fedél alá” történő integrálását, az ehhez szükséges infrastrukturális átalakításokat.

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv céljaihoz kapcsolódóan múzeumi területen – az Alfa Programban megfogalmazott célokat szolgáló eszközrendszerek bővítése és

hatókörük kiszélesítése érdekében – a következő fejlesztendő területeket határoztuk meg az NFT II. (elsősorban a TAMOP, TIOP) tervezési rendszerében:

➤ **Múzeumok „látogatóbarát” fejlesztése és oktatási-képzési szerepének infrastrukturális erősítése:** célja a múzeumok szocio-kulturális szolgáltatásainak modernizálásához, turisztikai vonzerejének növeléséhez és „nyitottabbá” tételéhez, oktatási-képzési szerepének erősítéséhez szükséges humán és tárgyi infrastrukturális háttér fejlesztése.

➤ **Múzeumok elektronikus adatbázis-fejlesztése:** célja a magyar kulturális örökség múzeumokban őrzött javaihoz való hozzáférés kiszélesítése és modernizációja (papír alapú nyilvántartások egységes informatikai alapra helyezése, távlatilag országos lefedettségű adatbázis-hálózatba szervezés igényével).

➤ **A minőségi felsőoktatást szolgáló múzeumi partner-szolgáltatói hálózat kiépítése és fejlesztése:** célja a múzeumok közreműködésének biztosítása a felsőoktatás elméleti képzését kiegészítő szakmai gyakorlat megszerzésében, továbbá a múzeumi gyűjteményekhez való szakmai-tudományos célú felsőoktatási hozzáférés kiszélesítésében, különös tekintettel a felsőoktatás bolognai folyamattal összhangban zajló képzési reformjára és szakember kibocsátásának a munkaerőpiac tartalmi igényeivel való összehangolására.

➤ **A fejlesztési nagyberuházásokkal összefüggő régészeti örökségvédelemi feladatokat ellátó múzeumi hálózat infrastruktúrájának javítása (logisztikai program):** a nagy léptékű földmunkákkal együtt járó fejlesztési nagyberuházások megvalósításának optimalizálása a régészeti megelőző feltárások vonatkozásában.

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv céljaihoz kapcsolódóan könyvtári területen a következő fejlesztendő területeket határoztuk meg az NFT II. (elsősorban a TAMOP, TIOP) tervezési rendszerében:

- **Információs Kommunikációs Technológia-fejlesztés, zárt hálózat (dedikált hálózat) megteremtése, különös tekintettel a szerzői jog által védett alkotások szolgáltatására.**
Cél: minden könyvtár – különösen az iskolai könyvtárak – rendelkezzen olyan hozzáféréssel, ahol a szerzői jog által védett tartalmak is hozzáférhetők, tanulás, és kutatás céljából.

- **A könyvtárakban őrzött nemzeti kulturális örökség dokumentumainak digitálizálása az OSZK koordinálásával.**

Cél: a legszélesebb körű hozzáférést biztosítani a kulturális örökség szempontjából legfontosabb dokumentumokhoz, amelyeket az OSZK és a hazai könyvtárak őriznek.

- **A közgyűjteményekben (múzeumok, levéltárak) őrzött kulturális javak digitalizálása a Neumann Könyvtár szakmai koordinációjával.**

Cél: a legszélesebb körű hozzáférést biztosítani a kulturális örökség szempontjából legfontosabb dokumentumokhoz.

- **„Tudásdepó-express” a szolgáltató könyvtári hálózatok kialakítására és fejlesztésére.**

Cél: Az ország bármely részéről biztosítani a könyvtári szolgáltatások releváns és igen gyors elérését, beleértve az otthonról történő elérést is.

- **Az információs műveltség kialakításnak támogatása a könyvtári informatikai eszközökkel és információ-forrásokkal.**

Cél: a könyvtári szolgáltatások használatának megtanítása az élethosszig tartó tanulás, és az e-társadalomban való részvétel támogatása érdekében.

- **A városlakók életminőségének javítása a városi könyvtári szolgáltatások fejlesztésén keresztül.**

Cél: Olyan differenciált és dinamikus szolgáltatásokat nyújtó városi könyvtárak kialakítása, amelyek közvetlenül hozzájárulnak a helyi lakosság társadalmi és munkaerő-piaci aktivitásnak növeléséhez, a tanulás segítéséhez.

- **Az olvasáskultúra fejlesztése.**

Cél: olyan könyvtári programok kialakítása, amelyek segítik a társadalmi beilleszkedést és az egyéni versenyképesség fejlesztését, mind az iskolában, mind a társadalomban.

V/6. A Pólus-program kulturális fejlesztési vonatkozásainak az erősítése

A komplex programok „prototípusa” a fejlesztési Pólus-program. Az Országos Fejlesztéspolitikai Konceptió stratégiai célként, az Országos Területfejlesztési Konceptió középtávú fejlesztési célként jelöli meg a régiókat dinamizáló fejlesztési pólusok megerősítését és a városhálózati kapcsolatrendszer fejlesztését. *„a fejlesztési pólusok gazdasági-társadalmi térszervező erejének erősítése érdekében a térségi – innovációs,*

gazdasági, kulturális – funkcióik fejlesztése, képessé téve őket a térségük dinamizálására az elérhetőségük és az együttműködési kapcsolataik erősítése révén.”.

Az OFK által kijelölt hat fejlesztési pólus (Debrecen, Miskolc, Szeged, Pécs, Győr; a Középdunántúli Régióban társpólusként Székesfehérvár–Veszprém) 2006 decemberéig elkészíti komplex fejlesztési stratégiáját, melyben a kulturális tárca is közreműködik. Ennek előkészítésére és a projektgenerálásra a Kormány pólusonként külön összeget különített el. Javasoltuk, hogy a Közkincs Bizottságokat is vonják be a tervezésbe.

A fejlesztési „pólusok” – Szeged kivételével – részt vettek az Európa Kulturális Fővárosaprogram pályázaton, a készülő „pólus-stratégiákban” hangsúlyosan jelennek meg a kulturális fejlesztések. Ezért **a programok, projektek szakmai kidolgozásában a tárca kiemelt érdekeltiséggel rendelkezik.** Ezt támogatva a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program kulturális prioritásának egyik művelete célzottan a fejlesztési pólusok kulturális összetevőire irányul.